

(۲)

تقدیر رساله خالویه بایقان استاد محیط طباطبائی

(شماره ۱۲۹۱۱ سال پنجم و شماره اول سال ششم)

در مقاله‌ای که آقای محیط طباطبائی در ماهنامه تحقیقی گوهر راجع رساله ایقان، تألیف میرزا حسینعلی بها، نوشته‌اند، ضمن نقل وقایع تاریخی بابیه نوشته‌اند: میرزا یحیی ازل پس از کشته شدن ملا شیخعلی عظیم از طرف بابیان جانشین باب شناخته شده بود که چون این مطلب مطابق با واقع نیست و باب در سال آخر ظهور خود ازل را بجانشینی خویش برگزیده برای روشن شدن ذهن خوانندگان عکس خط دست باب را در این خصوص از کتاب چاپی «قسمتی از الواح خط نقطه اولی و آقاسید حسین کاتب» برای درج در آن ماهنامه تحقیقی میفرستم. باب در این تویح، همان القابی را که برای خود قائل شده برای ازل نیز قائل گردیده و حفظ بیان و امر کردن بتعالیم آنرا به او سپرده و او را ضراط عظیم حق معرفی کرده است. سواد این تویح در صفحه (لد) مقدمه نقطه الکاف و در ترجمه تاریخ جدید به انگلیسی و نیز در جلد دوم از حرف (ص) لغت نامه دهخدا به چاپ رسیده است. در این کتاب نامه‌هایی هم از آقاسید حسین کاتب وحی باب مندرج است که ضمن اظهار تأثر از کشته شدن باب، همکیشان خود را بوجود صبح ازل جانشین او دلداری داده است.

باب در وصیت نامه‌اش بصبح ازل نوشته است که اگر خداوند در ایام او کسی را مانند وی ظاهر کند، امر بیان با او خواهد بود و الامر را بدست شهدای بیان بسپارد و شهدا را کسانی معرفی میکند که در دین پرهیزگار بوده و از حدود بیان تجاوز نکنند. این است عین عبارت باب: «فان یظهر الله فی ایامک مثلك هذاما یورثن الامر من عند الله الواحد الوحید وان لم یظهر فایقن بان الله ما اراد ان یعرف نفسه فلتفوض الامر الی الله ربکم ورب العالمین جمیعا و امر بالشهداء الذینهم یتقون فی دینهم وهم عن حدود الله لایتجاوزون».

باب همچنین در این اثر بجانشین خود سفارش اکید کرده است که خود را حفظ کند باین بیان: «واحفظ نفسک ثم احفظ نفسک» و در الواحی که به پیروانش نوشته سفارش بسیار راجع بحفاظت از ازل کرده و از جمله بملا شیخعلی عظیم توصیه کرده است که او را در اجتماعات خود داخل نکنند و از آثار او مدد گیرند و او را پشت و پناه پیروان خود بدانند باین عبارت: «ولاتدخلن مرات الله بینکم ولتستمدون من عند الله بما ینزل من عنده فان هذالکم کهنف عظیم» و علت اینکه صبح ازل، چه در تهران و چه در بغداد دوران انتظار مردم زندگی میکرده همین توصیه باب بوده است.

در قسمت دیگر از مقاله استاد محیط طباطبائی باین بیان «چنانکه محمدرضای اصفهانی مخملباف مقیم بغداد در اواخر کتاب تاریخ قدیم باییه (نقطه الکاف) سال ۱۲۷۷ هجری وضع حضرات را در آن موقع تصویر کرده است باینان در بیرامون «جناب بهاء» و «حضرت ازل گردآمده بودند» نیز اشتباهاتی راه یافته است بدین توضیح که : ذکر «جناب بهاء» و «حضرت ازل» در اواخر تاریخ مزبور ذیل واقعه فتنه اعمای هندی ملقب به بصیر آمده است که این واقعه بتصریح مؤلف در سال هفتم ظهور باب یعنی ۱۲۶۷ روی داده و این موضع از کتاب در ذهن استاد باوقایع ده سال بعد آن در بغداد تخلیض شده است و تاریخ جاجی میرواجانی که بذکر حوادث سال هفتم ظهور باب ختم شده حکایتی از حوادث بغداد ندارد . محمدرضای اصفهانی هم که بزعم آقای محیط طباطبائی مؤلف این کتاب بوده بتصریح صبح ازل در پاسخ برون در سال ۱۲۷۵ هجری یا اندکی پیش و پس در زندان در گذشته است و بطور قطع در سال ۱۲۷۷ هجری در قید حیات نبوده است .

